

HISTÓRIA

CIRKEVNÉHO ZBORU EVANJELICKEJ CIRKVI a. v.

V MICHALOVCIACH

**pri príležitosti 70. výročia vzniku samostatného zboru
v jubilejnom roku 500. výročia reformácie**

Michalovce a okolie patrili k miestam, kde predreformácia našla ohlas už v 15. storočí, keď husitské vojská v roku 1473 dobyli michalovský hrad.

Zemepán Matej Sztáray významne napomáhal reformačným snahám na Zemplíne. Výsledkom týchto snáh bol vznik husitského spoločenstva v Michalovciach a kostol v dedine Staré. Početné bratrské zbory, ktoré sa rozšírili po celom okolí, kde sa Husiti natrvalo usadili, vytvorili priaznivé podmienky Lutherovej reformácii.

Pretvárali sa na luteránske zbory a pod vplyvom Maďarov aj na kalvínske cirkevné zbory. O činnosti michalovského zboru sa písomné materiály nezachovali. Protireformácia v roku 1681 úplne zlikvidovala evanjelický cirkevný zbor v Michalovciach, keď posledného kňaza Jána Braxatorisa spolu s inými kňazmi a učiteľmi postavili pred mimoriadny bratislavský súd. Časť z nich bola odsúdená do väzenia a iní, medzi nimi aj Braxatoris boli predaní do Talianska za galejných otrokov. Kostoly v Michalovciach a v Starom zatvorili a tak hŕstka verných našla útočisko v Pozdišovciach. Tak sa skončila predreformačná husitská etapa michalovského zboru, ktorá trvala 208 rokov. Nastala etapa udusenía reformačného hnutia trvajúca 237 rokov.

Oživenie nastalo po 1. svetovej vojne v diaspore pozdišovského zboru, keď do Michaloviec prichádzali evanjelici zo západného a stredného Slovenska. V roku 1939 sa diaspora pretvorila na fíliu s počtom okolo 80 duší a služby Božie sa odbavovali v meštianskej škole. Po skončení 2. svetovej vojny došlo k ďalšiemu oživeniu a tak z iniciatívy pozdišovského farára Jána Michalka na konvente matkocirkvi v Pozdišovciach 19.5.1946 bol prijatý návrh pretvorenia michalovskej fílie na samostatný cirkevný zbor.

Pred 70. rokmi 27. apríla 1947 bola v Michalovciach za účasti veľkého zástupu veriacich z celého okolia „Slávnosť utvorenia Evanjelického augsburského vyznania cirkevného misijného zboru“.

Slávnostné služby Božie sa konali v sieni MNV Michalovce, na tento akt upravenej, za účasti generálneho biskupa Dr. Vladimíra Čobrdu a evanjelických a reformovaných duchovných. Kázal sabinovský farár Hroboň. Svätoreč k utvoreniu samostatného zboru predniesol brat generálny biskup. Spievali spevokol z Merníka, Krasnoviec a Pozdišoviec. Na zriaďovacom konvente samostatného misijného cirkevného zboru boli zvolení a seniorom Ľ. Althom inštalovaní činovníci cirkevného zboru pod vedením zborového dozorca Juraja Králika na svoje prvé volebné obdobie. Nový samostatný misijný zbor nemal ešte kostol ani farskú budovu. Prvý kňaz misijného zboru Juraj Kušnier býval v byte kurátora Melcera a bohoslužby sa konali v Národnej škole na ulici kpt. Nálepku. Po odchode brata Kušnieru postupne prichádzali a odchádzali ďalší misijní kňazi“ Radimír Krámer, brat Agnet, Július Horňan, Pavel Pališin, Pavol Moncoľ, Martin Sleziač, Dušan Albíni a od 1. júna 1954 Ľudovít Muntág. Dozorca Králik spolu s presbytermi a s ochotnými členmi zrekonštruovali vojnou poškodený pánsky skleník vedľa kaštieľa a prebudovali ho na kostol, ktorý bol posvätený generálnym biskupom Dr. Čobrdom 20. novembra 1949. Od roku 1951 v ňom spoločne v bratskej zhode vyše 40 rokov mali bohoslužby evanjelici aj reformovaní.

31. marca 1954 sa členovia cirkevného zboru dočkali biskupského dekrétu o zriadení kňazskej stanice s právom voliť riadneho kňaza. Za prvého riadneho kňaza bol 30. apríla 1956 zvolený Ľudovít Muntág, dovtedajší misijný kňaz. Pôsobil v našom cirkevnom zbore vyše 34 rokov. Úspešne odolával snahám na odobratie kostola do vlastníctva Zemplínskeho múzea. Napriek tomu zveľaďoval a vylepšoval s veriacimi obidvoch cirkevných zborov zariadenia kostola. Počas jeho pôsobenia nadobudol cirkevný zbor budovu fary. Duchovný život nadobudol ustálenejší charakter aj vo vzdialenejšej diaspore z okolia Kazimíra, Stredy nad Bodrogom a Veľkých Trakán, kde sa zvýšila starostlivosť o budovu kostola rekonštrukciou zvonice a základov vlastnými silami. Služby Božie sa aj napriek vzdialenosti konali pravidelne a aj v maďarskom jazyku. V auguste 1988 odchádza farár Muntág na nové pôsobisko do Bratislavy. Na posledných službách Božích sa rozlúčil so svojimi veriacimi týmto požehnaním: „Dal by Pán Boh, aby duchovný život michalovského cirkevného zboru i pri rozličných udalostiach, ktoré ním prechádzajú, žil v pokoji a pod Božím požehnaním.“ SOLI DEO GLORIA.

V nasledujúcom období pracoval cirkevný zbor pod vedením zborového dozorca Samuela Rošku a presbyterstva. Na službách Božích obetavo vypomáhal nedávno zosnulý pozdišovský farár Pavol Plachtinský. Potom tu pôsobil za krátky čas brat Jaroslav Matys ako námestný kňaz, ale v októbri odišiel na vojenskú službu.

Do cirkevného zboru začiatkom augusta 1990 nastúpil Ján Meňky, ktorý sa stal druhým riadne zvoleným kňazom a je už 27 rokov zborovým farárom. Pri inštalácii farára Meňkyho, senior ŠZS Boris Mišina, v kázni niekoľkokrát zdôrazňoval: „Ajhľa, prišiel rozsievач, aby rozsieval. A to semä – slovo Božie padlo do dobrej zeme a vydalo úrodu.“ Za doterajšej pôsobnosti nášho farára Meňkyho, povolal Pán do služby z nášho zboru sedem teológov. Skoro toľko ako sme mali misijných kňazov. Zrekonštruovali sme farskú budovu a po nadstavbe poschodia sme s vypätím síl za účasti celého zboru za 13 rokov postavili nový chrám, lebo starý už kapacitne nestačil. S Božou pomocou sme vybudovali funkčný stavebný skvost, vynikajúce dielo projektantov a budovateľov, ktorý považujeme za Boží dar.

Z vďaky a úcty k duchovnému dielu Karola Kuzmányho, veľikána evanjelickej cirkvi 19. storočia, bola pri 200. výročí narodenia a 140 výročí úmrtia v roku 2006 v novostavbe nášho Božieho chrámu odhalené busta a pamätná tabuľa. Slávnostným liturgom a kazateľom na službách Božích bol už teraz nebohý emeritný biskup VD Ján Midriak. Aj keď K. Kuzmány za svojho života do Michaloviec nedošiel, zavítal k nám svojim duchovným dielom v podobe modlitieb a duchovných piesní a s duchom cítiacim s národmi Slovanov. Preto mu patrí úcta a trvalá spomienka.

V tomto jubilejnom období 500. výročia Lutherovej reformácie sme sa v auguste 2016 zúčastnili poznávacej cesty: „Po stopách M. Luthera“. Členovia nášho cirkevného zboru tak mohli spoznať miesta, kde žil a pôsobil Martin Luther. V rámci misijného projektu „Oslobodení Božou milosťou“ sme sa zúčastnili na stretnutí veriacich ŠZS 23. 10. 2016 v Bardejove. Veľmi podnetné bolo ďalšie misijné podujatie: Európske cesty reformácie – Kamión reformácie, ktoré sme absolvovali 12. 2. 2017tiež v Bardejove. V popoludňajšom reformačnom stretnutí v športovej hale vystúpil aj náš spevácky zbor Peniél v spojenom spevokole CZ Bardejov, Prešov a Michalovce v spoločnej piesni „To Tvoja vec je, Pane náš“. V apríli sme si pripomenuli 70. výročie vzniku samostatného cirkevného zboru a v novembri si 25 rokov aktívneho pôsobenia speváckeho zboru Peniél. S potešením sme prijali pozvanie na vystúpenie v programe Kirchentagu v Jene a vo Weimare 24. – 28. mája 2017.